

Rozdział I. Założenia teoretyczne i metodologiczne

§ 1. Uwagi wstępne

Znaczenie nowych rozwiązań technologicznych w penitencjarystyce oraz formach organizowania odbywania kary ma współcześnie – co wskazywano – charakter istotny i bezsprzeczny. Pozwalają one bowiem łączyć istotę kary, a dokładniej jej dotkliwość, z fundamentalnymi ideami i założeniami resocjalizacji, które skłaniają do implementacji modeli reintegracji społecznej dla osadzonych, gdzie system dozoru elektronicznego [dalej: SDE], jawi się jako komplementarny w tym wymiarze. Umożliwia wszakże odbywanie kary w systemie wolnościowym, pozwalając na zachowanie dotychczasowej aktywności społeczno-zawodowej skazanych. Rozwiązanie to w polskich warunkach należy określić jako świeże ze względu na niezbyt długą historię, lecz jednak o określonym, znaczącym potencjale. Stąd też w niniejszej części publikacji skoncentrowano się na kilku fundamentalnych aspektach, pozwalających określić rolę, sposób funkcjonowania i kierunki rozwoju tego systemu w rodzimym systemie penitencjarnym. Problematykę tę analizowano przede wszystkim przez zreferowanie obowiązującego stanu prawnego oraz zmian, jakie ustawodawca wprowadzał w tym zakresie, jak również przez odwołanie się do rzeczywistych danych ilościowych. Wykorzystano zatem w przeprowadzonej analizie dwie perspektywy metodologiczne. Podjęta została analiza formalno-dogmatyczna aktualnie obowiązujących aktów prawnych wyznaczających funkcjonowanie tego systemu w Polsce, a także dokonano historycznej, retrospektywnej analizy sukcesywnie wprowadzanych zmian w tym zakresie. Ponadto przeprowadzono analizę uzasadnień projektów ustaw dotyczących SDE. Jednocześnie ukazano rolę w tym systemie służby więziennej, a także omówiono wykorzystywane rozwiązania technologiczne w ramach tego systemu. Odwołano się również do wtórnej analizy danych zastanych uzyskanych z Wydziału Statystycznej Informacji Zarządczej (Departamentu Strategii i Funduszy Europejskich). Dane obejmowały lata 2011–2017, pozwalając na określenie rozwoju

i funkcjonowania tego sektora w dłuższej perspektywie czasowej oraz na przestrzeni ostatnich kilku lat, a dokładniej w latach 2013–2017. Analizę przeprowadzono w czterech głównych wymiarach: po pierwsze, na podstawie liczby wpływających wniosków oraz wniosków rozpatrzonych; po drugie, podmiotów występujących z wnioskiem o udzielenie zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w SDE; po trzecie, wniosków o warunkowe przedterminowe zwolnienie i po czwarte wreszcie, liczby osób odbywających karę pozbawienia wolności.

§ 2. Główne założenia metodologiczne

Podstawowym celem tej części przeprowadzonych badań jest ukazanie sposobu funkcjonowania SDE w trzech głównych perspektywach, do których należą: perspektywa prawna, administracyjna oraz statystyczna. Dążono zatem do każdorazowego ustalenia i określenia w czasie obowiązującego stanu prawnego od momentu powstania SDE do chwili obecnej, ze szczególnym wskazaniem okresu badawczego w latach 2013–2017. Starano się również wskazać i przedstawić osiągnięcia i zdobycze technologiczne powstałe w wyniku SDE wraz z opisaniem ich wpływu na rozwiązania stosowane w polskim systemie penitencjarnym. Wreszcie określono sposoby praktycznego wykorzystania środków technicznych SDE w stosunku do różnych kategorii skazanych. *Last but not least* celem badań jest także przeanalizowanie wybranych stanowisk naukowo-badawczych względem SDE pojawiających się we współczesnej doktrynie prawa karnego. Kolejnym celem jest ilościowy opis SDE na przestrzeni lat 2013–2017. Analiza ilościowa uwzględni szerszy kontekst czasowy obejmujący lata 2011–2017, pozwalający na względnie wyczerpujące ukazanie funkcjonowania SDE w polskich warunkach. Innymi słowy, zasadniczym celem jest ukazanie funkcjonowania tego systemu, *eo ipso* wskazanie wymiarów jego sprawności w świetle danych dotyczących napływających wniosków o udzielenie zezwolenia na odbycie przez skazanego kary pozbawienia wolności w SDE.

Zasygnalizowane zakresy badań odnoszące się do analizy danych zastanych przeprowadzono – co wskazywano – na podstawie uzyskanych danych statystycznych Wydziału Statystycznej Informacji Zarządczej, które przeanalizowano dwuwymiarowo. Po pierwsze, uwzględniono całościowy ogląd zjawiska niemal od chwili powstania SDE, bo obejmujący lata 2011–2017. Po drugie, zawężono analizę do lat 2013–2017 ze względu na przyjęty zakres czasowy prze-

prowadzonych badań empirycznych (cz. 2. opracowania), dla których wymiar ilościowy funkcjonowania systemu stanowi swoisty punkt wyjścia do dalszych i bardziej szczegółowych analiz. W tych dwóch perspektywach podjętej analizy uwzględniono dane zastane odnoszące się do: ogólnej liczby wpływających wniosków; liczby wniosków rozpatrzonych, w tym liczby wniosków, które zostały uwzględnione, a także nieuwzględnione. W zestawieniach rozpatrzonych wniosków o udzielenie zezwolenia na odbywanie przez skazanego kary pozbawienia wolności w SDE poza wspomnianymi głównymi kategoriami (wniośki uwzględnione i nieuwzględnione) znajdują się szczegółowe klasyfikacje, obejmujące następujące kategorie: „umorzenie postępowania”, „pozostawiono wniosek bez rozpoznania”, „w inny sposób”, „przekazano innemu sądowi”, które także zostały objęte niniejszą analizą.

Pierwsza z wymienionych kategorii, czyli „umorzenie postępowania”, oznacza sytuację, w której sąd penitencjarny po rozpoznaniu sprawy z wniosku skazanego w przedmiocie udzielenia zezwolenia na odbycie kary w SDE umarza postanowieniem postępowanie wykonawcze w przedmiocie udzielenia skazanemu zezwolenia na odbycie kary w SDE na podstawie art. 15 § 1 KKW. Na to postanowienie służy zażalenie do Sądu Apelacyjnego za pośrednictwem Sądu Okręgowego w terminie 7 dni od doręczenia odpisu postanowienia. Druga z kategorii – „pozostawienie wniosku bez rozpoznania” – identyfikowana jest z następującymi uwarunkowaniami: sędzia penitencjarny po dokonaniu oceny wniosku skazanego w przedmiocie udzielenia zezwolenia na odbywanie kary w SDE na podstawie art. 43lf § 2 KKW (wcześniej art. 42 DozElektrU) zarządza pozostawienie wniosku bez rozpoznania, jeżeli udzieleniu zezwolenia na realizację kary w SDE stoją na przeszkodzie warunki techniczne. Trzecia z kategorii – „sprawa rozpatrzona w inny sposób” – może być identyfikowana jako sytuacja, w której do sądu penitencjarnego wpływa więcej niż jeden wniosek o udzielenie zezwolenia na odbycie kary w SDE, który dotyczy tej samej osoby. Sąd rozpoznaje wnioski w jednym postępowaniu, np. wniosek pochodzący od skazanego i wniosek od dyrektora zakładu karnego. Czwarta – i ostatnia – z wymienionych kategorii – „sprawa przekazana innemu sądowi” oznacza, że sąd penitencjarny po rozpoznaniu sprawy z wniosku skazanego o udzielenie zezwolenia na odbywanie kary w systemie dozoru elektronicznego na podstawie art. 43e § 1 KKW (wcześniej art. 38 DozElektrU) może postanowić o uznaniu się niewłaściwym i sprawę przekazać do rozpoznania innemu sądowi.

Ponadto w analizie uwzględniono dane dotyczące podmiotów składających wnioski, a także statystyki odnoszące się do liczby osób odbywających karę po-

zbawienia wolności w SDE wraz z danymi dotyczącymi warunkowego przedterminowego zwolnienie z odbywania kary pozbawienia wolności w SDE. W analizie uwzględniono również dane odnoszące się do liczby osób odbywających karę pozbawienia wolności w SDE.

W analizie regulacji prawnych zrekonstruowano natomiast proces konstytuowania się aktualnych uregulowań w omawianym zakresie, wykazując przy tym główne obszary zmian, a także wymiary uszczegóławiane ze strony ustawodawcy. W tym obszarze badań odwołano się do analizy tekstów normatywnych za pomocą metody formalno-dogmatycznej, analizy reguł działania SDE, do której wykorzystano metodę teoretyczno-prawną oraz porównanie funkcjonowania instytucji SDE w aspekcie czasowym za pomocą metody historyczno-prawnej.

W ramach zastosowania metody formalno-dogmatycznej szczegółowo zbadana została całość materiału normatywnego (ustawy, rozporządzenia) w celu wyjaśnienia działania SDE. Za pomocą metody teoretyczno-prawnej przeanalizowana została wybrana literatura przedmiotu (komentarze, monografie, artykuły naukowe) potrzebna do oceny reguł funkcjonowania powołanego systemu. Za pomocą metody historyczno-prawnej przedstawione zostały w ujęciu diachronicznym zmiany w zakresie instytucji dozoru elektronicznego w Polsce (projekty ustaw wraz uzasadnieniami). Zastosowanie triangulacji metod badawczych pozwoliło na określenie założeń wprowadzenia do polskiego systemu penitencjarnego narzędzi nowoczesnej technologii, mechanizmów działania oraz celów SDE.

Rozdział II. System dozoru elektronicznego – konteksty prawne i administracyjne w latach 2013–2017

§ 1. Analiza regulacji prawnych

Krajowe rozwiązania legislacyjne polegające na wprowadzeniu SDE w Polsce powstały na bazie rozwiązań wypracowanych m.in. w Stanach Zjednoczonych, w których obowiązek noszenia elektronicznego urządzenia monitorującego orzeczono po raz pierwszy już w 1983 r.¹ W literaturze przedmiotu wskazuje się bowiem, że: „(...) eksperymentalne zastosowanie dozoru elektronicznego skazanych miało miejsce w USA, w stanie Nowy Meksyk w 1983 r. Cztery lata później różne programy takiego monitorowania stosowano już w dwudziestu jeden stanach, a w 1989 r. dozorem elektronicznym objętych było w USA ponad 90 tysięcy osób”². Sama zaś idea zastosowania dozoru elektronicznego, który miałby służyć do kontrolowania skazanych, została wyrażona po raz pierwszy w 1967 r. przez amerykańskiego psychologa *Ralph Schwitzgebel*³.

Przyjęte w Stanach Zjednoczonych rozwiązania prawne miały stanowić skuteczną alternatywę dla kary pozbawienia wolności i probacji, tworząc system tzw. kar pośrednich (*intermediate penalties*)⁴. Wedle doktryny pojęcie kar pośrednich oznacza: „mniej niż więzienie, a (...) więcej niż probacja”⁵.

¹ M. Adamczyk, System dozoru elektronicznego w świetle zmian i nowelizacji, Horyzonty Bezpieczeństwa 2016, Nr 2(1), s. 50; A. Ornowska, Wybrane aspekty z praktyki stosowania dozoru elektronicznego w Stanach Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii, Probacja 2010, Nr 3–4, s. 64.

² M. Jankowski, S. Momot, Wykonywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (Sprawozdanie z badania aktowego), Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2014, <https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/SDE-MJ-i-SM.pdf> [dostęp: 22.7.2019 r.].

³ Zob. R. Schwitzgebel, Electronic innovation in the behavioral sciences: A call to responsibility, American Psychologist Nr 22/1967.

⁴ B. Stańdo-Kawecka, Dozór elektroniczny w systemie sankcji karnych w wybranych krajach europejskich, PiP 2012, Nr 5, s. 31.

W ślad za pionierskimi w tym względzie Stanami Zjednoczonymi SDE przyjęto następnie w wielu krajach europejskich. W Europie dozór elektroniczny skazanych wprowadzono w ramach programów pilotażowych w Wielkiej Brytanii (Anglia, Walia) już 1989 r. Jednakże, jak zauważa się przy tym w literaturze: „(...) pierwsze próby [stworzenia systemu dozoru elektronicznego] nie okazały się jednak nazbyt pomyślne, co spowodowało konieczność prowadzenia dalszych doświadczeń w tym zakresie i w konsekwencji dozór elektroniczny został w tych krajach wprowadzony na szerszą skalę dopiero w latach 1995–2004”⁶. Dozorem elektronicznym zaczęły się następnie interesować inne państwa europejskie: Szwecja (1997), Szwajcaria i Holandia (1999), Francja (2000), Portugalia (2002). Ostatecznie wprowadzono go m.in. w takich krajach jak: Szwecja (1997), Wielka Brytania (1999), Francja (2002), Włochy (2001), Portugalia (2002), Holandia (1997), Szkocja i Dania (2005), Estonia (2007). Szczególny charakter ma SDE w Szwecji, bowiem „polityka penitencjarna w Szwecji zmierza do eliminacji negatywnych aspektów więzienia, co jest charakterystyczne dla państw skandynawskich”⁷.

W Polsce pomysł wykorzystania urządzeń elektronicznych jako środków służących do kontrolowania osób podczas aresztu domowego został zaprezentowany w doktrynie prawa karnego już w 1993 r.⁸ Następnie idea elektronicznego monitoringu skazanych opisana została w pracy poświęconej wizji prawa karnego w XXI w.⁹ W tym miejscu warto też wskazać na poświęcone elektronicznemu monitoringowi sprawców przykładowe głosy doktryny¹⁰. Równo-

⁵ A. Barczykowska, Kary pośrednie jako narzędzie inkluzji społecznej (na przykładzie amerykańskiego systemu resocjalizacji), *Studia Edukacyjne* 2012, Nr 19, s. 87 i n.

⁶ D. Sarzała, Resocjalizacyjny wymiar dozoru elektronicznego jako nieizolacyjnego modelu wykonywania kary pozbawienia wolności, *Lubelski Rocznik Pedagogiczny* 2016, t. XXXV, z. 2, s. 159–175.

⁷ M. Adamczyk, System dozoru elektronicznego, *op. cit.*, s. 50. Zob. też: M. Płatek, Przykłady konkretnych rozwiązań penitencjarnych – elektroniczny monitoring. Wirtualne więzienie przyszłości. Systemy penitencjarne państw skandynawskich na tle polityki kryminalnej, karnej i penitencjarnej, Warszawa 2007, s. 331.

⁸ Zob. J. Jasiński, Areszt domowy (Propozycja do rozważenia), [w:] Problemy kodyfikacji prawa karnego. Księga ku czci Profesora Mariana Cieślaka, Kraków 1993, s. 194.

⁹ S. Waltoś, Wizja procesu karnego w XXI wieku, [w:] P. Kruszyński (red.), Postępowanie karne w XXI wieku, Warszawa 2002, s. 19 i n.

¹⁰ Zob. P. Moczydłowski, Przestępca na uwięzi: elektroniczny monitoring sprawców przestępstw, Warszawa 2006.

wcześnie pierwszy poselski projekt ustawy dotyczący SDE złożony 2.2.2005 r. nie został przyjęty w formie ustawy¹¹.

Następnie w ramach procesu legislacyjnego składano inne projekty ustaw, lecz za właściwy początek prac ustawodawczych należy przyjąć datę wpłynięcia – 7.12.2006 r. – do Sejmu RP rządowego projektu ustawy przewidującego określenie warunków odbywania przez skazanego kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w SDE, warunków i trybu orzekania o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary w tym systemie, organizacji i kontroli wykonywania kary oraz nadzoru nad legalnością i prawidłowością wykonywania kary. Po przyjęciu ustawy przez Sejm dnia 7.9.2007 r., Senat nie wniósł do niej poprawek, a Prezydent RP podpisał ustawę dnia 9.10.2007 r.

System dozoru elektronicznego w ramach katalogu systemów wykonywania kary pozbawienia wolności został wprowadzony do polskiego systemu prawnego na mocy DozElektrU. Jak zauważa się przy tym w literaturze przedmiotu – „sama nazwa ustawy wskazywała, że dozór elektroniczny w początkowej fazie był pomyślany jako system wykonywania kary pozbawienia wolności. Nie była to więc osobna kara, tylko instytucja prawa karnego wykonawczego pozwalająca na wykonywanie kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym”¹².

Przyjęte w Polsce rozwiązania legislacyjne są spójne ze standardami międzynarodowymi, gdyż odpowiadają one postulatom zawartym w tzw. Zasadach Tokijskich, czyli w Rezolucji Zgromadzenia Ogólnego Organizacji Narodów Zjednoczonych 45/110 z 14.12.1990 r. (Wzorcowe reguły minimalne Narodów Zjednoczonych dotyczące środków o charakterze nieizolacyjnym). Stosowanie SDE jako humanitarnej alternatywy dla kary pozbawienia wolności zalecone zostało też wprost w Rekomendacji Komitetu Ministrów Rady Europy z 30.8.1999 r. Nr R(99)22 w sprawie przepełnienia więzień i szybkiego wzrostu populacji więźniów.

Wprowadzony na mocy omawianej ustawy SDE stanowił zupełnie nowy i alternatywny do izolacji więziennej system wykonywania krótkoterminowej (w wymiarze do 6 miesięcy) kary pozbawienia wolności. System dozoru elektronicznego był orzekany przez sąd penitencjarny (*a contrario* sąd orzekający nie mógł zdecydować o umieszczeniu skazanego w systemie dozoru elektro-

¹¹ Poselski projekt ustawy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw z 2.2.2005 r., druk Nr 3750, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej V kadencja, Warszawa 2005.

¹² K. Mamak, Dozór elektroniczny – rozważania na tle kary pozbawienia wolności, kary ograniczenia wolności oraz przestępstwa samouwolnienia (art. 242 § 1 KK), CzPKiNP 2014, Nr 2, s. 1.

nicznego) i umożliwiał skazanemu pobyt poza zakładem karnym, przy jednoczesnym ograniczeniu jego swobody poruszania się, które to ograniczenie polegało na kontroli przebywania skazanego w wyznaczonym mu przez sąd miejscu i czasie. Termin wejścia w życie wyżej wymienionej ustawy został określony w art. 89 ust. 1 na dzień 1.7.2008 r. Początkowo ustawa z uwagi na jej eksperymentalny i nowatorski charakter miała obowiązywać do 30.6.2013 r. jako ustawa epizodyczna. Jak wskazano bowiem w uzasadnieniu projektu ustawy: „za przyjęciem ustawy epizodycznej przemawia nie tylko nowatorski charakter projektowanego systemu wykonywania kary pozbawienia wolności, ale też konieczność rozważenia ewentualnej modyfikacji regulacji ustawowej po zgromadzeniu niezbędnych doświadczeń z funkcjonowaniem jej przepisów w praktyce, które mogą się w przyszłości jawić jako niezbędne lub wysoce celowe. (...) Epizodyczność ustawy ułatwi tego rodzaju ewentualne zmiany, co nie będzie stać w sprzeczności z możliwością ostatecznego wprowadzenia zapisów dotyczących nowego systemu wykonania kary do regulacji kodeksowych, dokonanego jednak po »okrzepnięciu« nowej regulacji i ewentualnym dopracowaniu jej rozwiązań, dokonanym przy uwzględnieniu doświadczeń z jej stosowania”¹³.

W uzasadnieniu projektu ustawy o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego wskazano również, że SDE umożliwia zastosowanie wyważonej represji karnej wobec tych sprawców, którzy popełnili tzw. drobne przestępstwa, a którzy wcześniej w powszechnym przekonaniu byli bezkarni. Wyważona represja polega bowiem na tym, że SDE jest „dostatecznie dolegliwy, aby zadośćuczynić postulatowi sprawiedliwej odpłaty, a przy tym nie zdejmuje ze skazanego obowiązku samokontroli, co dobrze służy wdrożeniu go do przestrzegania porządku prawnego”¹⁴. Innym pozytywnym skutkiem wprowadzenia SDE jest to, że zgodnie z uzasadnieniem projektu: „pozostawanie przez skazanego poza zakładem karnym pod kontrolą elektroniczną nie niesie ze sobą tych negatywnych skutków społecznych, które towarzyszą nawet krótkiej izolacji więziennej, takich jak na przykład wzajemna demoralizacja skazanych, osłabienie więzi z rodziną, degradacja ekonomiczna, przerwa w nauce”¹⁵.

¹³ Uzasadnienie do projektu ustawy o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego z 6.12.2006 r., druk Nr 1237, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej V kadencja, Warszawa 2006.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ *Ibidem*.

Podobne argumenty do tych przedstawionych w uzasadnieniu do projektu ustawy pojawiają się także w literaturze przedmiotu, w której często powołuje się na to, że przebywanie „(...) w więzieniu utrudnia lub wręcz uniemożliwia decydowanie o własnej aktywności życiowej oraz ogranicza więzi ze środowiskiem społecznym. Izolacja więzienna zmusza do przebywania co dzień z osobami obcymi, które wywodzą się z różnych środowisk, mają odmienne motywy zachowania, czasem zaburzoną osobowość, naruszają przyjęte powszechnie normy i wzory zachowań społecznych oraz cechują się różnym stopniem demoralizacji. Utrudnia to stworzenie relacji interpersonalnych, które pozwoliłyby zaspokajać potrzeby emocjonalne w stopniu dostatecznym. Ponadto osoby skazane na kary krótkoterminowe za popełnienie czynów o niskiej lub niskiej społecznej szkodliwości narażone są na negatywne wpływy ze strony więźniów zdemoralizowanych, jak np. konieczność podporządkowania się im, szykany czy przemoc fizyczna”¹⁶.

Wreszcie, jak słusznie podkreślono w uzasadnieniu projektu o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w SDE, wprowadzenie tego systemu miało stanowić: „remedium dla największego obecnie zagrożenia dla poszanowania podstawowych praw i wolności skazanych, jakim jest przeludnienie w jednostkach penitencjarnych”¹⁷. Aspekt ten podkreśla się w doktrynie, stwierdzając, że problemowi przeludnienia więzień może zaradzić „zdynamizowanie i usprawnienie polityki karnej, przede wszystkim poprzez wprowadzenie kar pośrednich (sankcje karne oparte na ograniczaniu wolności) oraz rozbudowanie katalogu środków probacyjnych (sankcji karnych opartych na wolności dozorowanej), zwłaszcza w systemie dozoru elektronicznego”¹⁸. W literaturze przedmiotu stwierdza się też, że: „nie ma lepszego sposobu [aniżeli SDE] na odciążenie zakładów karnych zapewniającego jednocześnie obniżenie kosztów i resocjalizację skazanego”¹⁹.

¹⁶ K. Daniel, System dozoru elektronicznego – praktyka stosowania, Security, Economy & Law Nr 1/2019 (XXII), s. 16–34.

¹⁷ Uzasadnienie do projektu ustawy o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego z 6.12.2006 r., druk Nr 1237, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej V kadencja, Warszawa 2006.

¹⁸ R. Pelewicz, Dozór elektroniczny jako środek ograniczania przeludnienia więzień w aspekcie źródeł prawa międzynarodowego praw człowieka (zagadnienia wybrane), Probacja 2013, Nr 2, s. 92.

¹⁹ P. Artymionek, System dozoru elektronicznego jako nowa forma wykonywania kary pozbawienia wolności, Wrocławskie Studia Erazmiankie 2010, Nr 5, s. 104–113; zob. też: T. Szymanowski, System dozoru elektronicznego w wykonywaniu kary pozbawienia wolności, Pal. 2016, Nr 6 (702), s. 14–19.

Na to, że SDE to szansa na skuteczną realizację celów polityki karnej, do których należy przede wszystkim resocjalizacja, wskazuje się też w licznych głosach doktryny, bowiem: „(...) to właśnie w odbywaniu kary w systemie dozoru elektronicznego (jak w żadnym innym systemie odbywania kary pozbawienia wolności) należy upatrywać okoliczności sprzyjających procesowi autore socjalizacji. (...) Relacje z sądowym kuratorem zawodowym (wychowawcą resocjalizacyjnym) mogą stanowić okazję do organizowania doświadczeń uczących i ukierunkowania procesów umysłowych skazanego. Kurator może się przyczyniać do twórczego poszukiwania przez skazanego jego indywidualnej drogi życiowej. Przestrzeganie określonych przez sąd ograniczeń czasowych i przestrzennych odbywania kary pozbawienia wolności wymaga od skazanego zdyscyplinowania oraz samokontroli. Postępowanie w sytuacjach wyłamujących się spod kontroli, np. w przypadkach losowych, kiedy to skazany nie może na czas dotrzeć do wyznaczonego przez sąd miejsca odbywania kary pozbawienia wolności, wymaga od niego samodzielności i właściwego pokierowania swoim zachowaniem. (...) Pobyt w miejscu odbywania kary stanowi sposobność do kształtowania relacji z osobami bliskimi oraz radzenia sobie z codziennymi wyzwaniem (...)”²⁰.

Jeszcze przed wejściem w życie omawianej ustawy, z uwagi na konieczność zapewnienia prawidłowego funkcjonowania SDE oraz doprecyzowania i ujednolicenia zastosowanej w niej specjalistycznej terminologii, DozElektrU została znowelizowana ustawą z 30.5.2008 r. o zmianie ustawy o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego²¹. Powyższa nowelizacja ustawy miała zatem charakter porządkujący, przy czym przesunęła ona także wejście w życie ustawy o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego na dzień 1.9.2009 r. oraz określiła, że będzie ona obowiązywać do 31.8.2014 r. Jednocześnie w celu prawidłowego wykonywania obowiązków wynikających z DozElektrU – Minister Sprawiedliwości zawarł umowę Nr 1 z 8.1.2009 r. z Konsorcjum Comp S.A. na utworzenie, wdrożenie i eksploatację Systemu Dozoru Elektronicznego.

Stosowanie ustawy o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego początkowo miało ograniczony zakres przestrzenny. Najpierw system dozoru elektronicznego funkcyj-

²⁰ Z. Nowacki, Zastosowanie penitencjarne systemu dozoru elektronicznego w ocenie skazanych, *Humanistyczne Zeszyty Naukowe – Prawa Człowieka* 2017, Nr 1 (20), s. 147–164.

²¹ Dz.U. z 2008 r. Nr 113, poz. 719.

nował jedynie na wybranym obszarze Polski (początkowo obszar apelacji warszawskiej) i stopniowo obejmował obszary kolejnych apelacji. Powodem tego były względy techniczne. Niemniej w doktrynie pojawiły się wówczas głosy krytyczne, podnoszące zarzut, że ograniczony zakres stosowania SDE może łamać zasadę równości wobec prawa²². Ostatecznie całe terytorium państwa polskiego zostało objęte możliwością zastosowania SDE dopiero 1.1.2012 r.²³. To swoiste ograniczenie terytorialne – umożliwiające wykonywanie kary poza zakładem karnym – tylko skazanych odbywających karę w obszarze apelacji warszawskiej, a następnie kilku innych i dopiero w 2012 r. na całym terytorium kraju stało się przedmiotem zainteresowania doktryny, wywołując „głosy sprzeciwu wskazujące, że praktyka taka, zwłaszcza że niewynikająca z przepisu ustawy, a jedynie *implicite* z treści aktu wykonawczego, nie jest zgodna z Konstytucją”²⁴.

W wyniku praktycznego stosowania przepisów DozElektrU bardzo szybko pojawiła się konieczność jej nowelizacji. Ustawa z 21.5.2010 r. o zmianie ustawy o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego²⁵ istotnie rozszerzyła zakres przedmiotowy i podmiotowy ustawy, a także zwiększyła wymiar kary w SDE z 6 do 12 miesięcy. Ponadto stworzyła też możliwość czterokrotnego zwiększenia populacji skazanych mogących ubiegać się o karę w SDE, uwzględniając przy tym recydywistów, z wyłączeniem jedynie tych, do których znajdował zastosowanie przepis art. 64 § 2 KK, tj. wyłączając multirecydywistów. Zniesiono też obowiązek uzyskiwania zgody skazanego na stosowanie wobec niego dozoru elektronicznego. Wreszcie nowelizacja ta zniosła odpłatność skazanych za odbywanie kary w SDE oraz zrationalizowała obowiązki i czynności kuratora sądowego w ramach SDE.

Kolejne nowelizacje ustawy o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w SDE wprowadzone zostały ustawą z 31.8.2011 r.

²² E. Białowś, Wykonywanie kary pozbawienia wolności w ramach dozoru elektronicznego a konstytucyjna zasada równości wobec prawa, PPK 2011, Nr 1, s. 179 i n.

²³ Zob. K. Mamak, Funkcjonowanie dozoru elektronicznego w świetle badań aktowych, CzPKiNP 2014, Nr 2, s. 140–141.

²⁴ M. Jankowski, S. Momot, Wykonywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (Sprawozdanie z badania aktowego), Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2014 <https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/SDE-MJ-i-SM.pdf> [dostęp: 22.7.2019 r.]. Zob. też: M. Rusinek, Ustawa o dozorcze elektronicznym. Komentarz, Warszawa 2010, s. 14; E. Białowś, Wykonywanie kary pozbawienia wolności w ramach systemu dozoru elektronicznego a konstytucyjna zasada równości wobec prawa, PPK 2011, Nr 1, s. 198.

²⁵ Dz.U. z 2010 r. Nr 101, poz. 647.

o zmianie ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych oraz niektórych innych ustaw²⁶ wprowadzającą możliwość stosowania monitoringu elektronicznego względem skazanych, wobec których orzeczono obowiązek przebywania w miejscu stałego pobytu w czasie trwania imprezy masowej. Jak zauważa się w literaturze wówczas: „ustawodawca zdecydował się zastosować dozór elektroniczny jako środek karny, który miał być wymierzany obok kary (pozbawienia wolności, ograniczenia wolności lub kary grzywny), zamiast kary jako tzw. samoistny środek karny (w szczególności na podstawie art. 59 § 1 KK) albo orzekany tytułem środka zabezpieczającego (por. art. 99 § 1 KK)”²⁷.

Wreszcie ustawa z 25.5.2012 r. o zmianie ustawy o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego²⁸ wprowadziła do ustawy – w celu realizacji konstytucyjnej zasady równości wobec prawa – możliwość zastosowania do skazanych odbywających karę w SDE instytucji warunkowego przedterminowego zwolnienia, która wcześniej dotyczyła jedynie skazanych odbywających karę w ramach izolacji więziennej. Ponadto przyznała też sądowym kuratorom zawodowym uprawnienia do dokonywania zmian w tzw. harmonogramie odbywania kary i składania wniosków o uchylenie zezwolenia na odbywanie kary w SDE wobec skazanych, którzy naruszyli warunki dozoru. Jednocześnie w nowelizacji tej określono nowe brzmienie przesłanek kwalifikujących skazanych do odbywania kary w tym systemie, w rozróżnieniu na skazanych, którzy nie rozpoczęli wykonywania kary w zakładzie karnym i takich, którzy już znajdują się w izolacji penitencjarnej. *Last but not least* nowelizacja z 2012 r. przyznała skazanym odbywającym karę w SDE prawa do świadczeń z pomocy społecznej określonych w ustawie z 12.3.2004 r. o pomocy społecznej²⁹.

Kolejną niewątpliwie znaczącą zmianą w omawianych regulacjach prawnych było to, że na mocy ustawy z 12.7.2013 r. o zmianie ustawy o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru

²⁶ Dz.U. Nr 217, poz. 1280.

²⁷ G. Hochmayr, M. Małolepszy, System dozoru elektronicznego – możliwości i granice. Spojrzenie prawnoporównawcze w obliczu polskiej nowelizacji, [w:] E. W. Pływaczewski (red.), Current problems of the penal law and criminology, <https://www.rewi.europa-uni.de/pl/lehrstuhl/pr/polstrafrecht/professurinhaber/schriftenverzeichnis/System-dozoru-elektronicznego.pdf> [data dostępu: 6.9.2019 r.] s. 7–8.

²⁸ Dz.U. z 2012 r. poz. 692.

²⁹ T.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1507 ze zm.

elektronicznego³⁰ DozElektrU utraciła charakter epizodyczny i weszła na stałe do krajowego porządku prawnego.

W uzasadnieniu projektu nowelizacji podkreślono, że SDE sprawdził się w praktyce i dlatego powinien zostać trwale włączony do polskiego prawa. Zauważono bowiem, że: „skazani cenią sobie możliwość odbywania kary w systemie, który umożliwia im zachowanie więzi z rodziną i wykonywanie pracy zawodowej, toteż samodzielnie kontrolują swoje zachowania, dostosowując się do wymogów systemu. SDE pozwala w wysokim stopniu zindywidualizować harmonogram wykonywania kary i obowiązki nakładane na skazanego. Oznacza to, że przy wykonywaniu kar w tym systemie nie dochodzi do negatywnych skutków psychologicznych i społecznych wynikających z długotrwałej izolacji więźniów, osłabienia więzi społecznych oraz zjawiska tzw. »prizonizacji«, czyli uzależniania się osób odbywających karę pozbawienia wolności od systemu penitencjarnego, przejmującego za skazanego odpowiedzialność za zabezpieczenie podstawowych potrzeb życiowych”³¹.

Ponadto wskazano też, że „argumentem przemawiającym za pozytywną oceną SDE są znaczne korzyści finansowe dla Skarbu Państwa. Koszty odbywania kary w SDE, o wiele niższe od kosztów pobytu skazanego w więzieniu sprawiają, że polski system jest jednym z najtańszych w Europie. Także redukcja populacji więziennej przekłada się na korzyści finansowe dla budżetu Państwa”³².

Podsumowując, obydwa wskazane powyżej argumenty sprawiły, że nowelizacja z 12.7.2013 r. uchyliła art. 89 ust. 2 DozElektrU, przekształcając ją tym samym w ustawę bezterminowo obowiązującą w polskim porządku prawnym.

W dniu 1.7.2015 r. DozElektrU została uchylona na podstawie zmiany przepisów prawa karnego, tj. na mocy art. 28 ustawy z 20.2.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny i niektórych innych ustaw³³. W uzasadnieniu projektu powyższej ustawy zasadność uchylenia DozElektrU argumentowano tym, że: „SDE stracił swój eksperymentalny charakter i stał się uznaną instytucją polskiego prawa karnego, nie istnieje już potrzeba orzekania tego środka na podstawie odrębnej, specyficznej ustawy. Dalsze funkcjonowanie takiej ustawy w porządku prawnym jest nie tylko niecelowe, ale wręcz niepożądane, wpro-

³⁰ Dz.U. z 2013 r. poz. 915.

³¹ Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego z 21.12.2011 r., druk Nr 179, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej VII kadencja, Warszawa 2011.

³² *Ibidem*.

³³ Dz.U. z 2015 r. poz. 396.

wadza bowiem wyłom od zasady, że wykonywanie kar orzeczonych przez sądy karne powinno odbywać się w sposób określony w Kodeksie karnym wykonawczym. Oznacza to, że SDE, uzyskawszy trwałe zakorzenienie w praktyce, powinien zostać unormowany w ramach obowiązującej kodyfikacji karnej, to jest w ramach Kodeksu karnego wykonawczego. Projekt dokonuje zatem transpozycji regulacji znajdujących się w ustawie o SDE do Kodeksu karnego wykonawczego, jednocześnie wprowadzając niezbędne zmiany dostosowawcze wynikające z charakteru kodyfikacji karnych, z potrzeby unowocześnienia i doprecyzowania niektórych przepisów oraz, przede wszystkim, z koncepcji przyjętej w projektowanych przepisach wprowadzających zmiany w Kodeksie karnym w zakresie orzekania kar i środków kontrolowanych w SDE³⁴.

W wyniku powołanej nowelizacji w Kodeksie karnym zmieniono treść kary ograniczenia wolności, wprowadzając jako jedną z form jej realizacji dozór elektroniczny miejsca stałego pobytu lub innego wyznaczonego miejsca. Wcześniej, tj. do 30.6.2015 r., SDE stanowił formę wykonywania kary pozbawienia wolności. Natomiast od 1.7.2015 r. system ten stał się systemem wykonywania kary ograniczenia wolności. W uzasadnieniu projektu ustawy zasadność tej zmiany argumentowano następująco: „określenie »system dozoru elektronicznego«, używane zarówno w języku potocznym, jak i w praktyce wymiaru sprawiedliwości, nie jest obecnie kompatybilne z prawną definicją tego pojęcia. W praktyce rozumie się pod tym kontrolowanie miejsca pobytu skazanego za pomocą urządzeń elektronicznych. Tymczasem w obowiązującym stanie prawnym, zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o SDE, system dozoru elektronicznego jest jednym z systemów wykonywania kary pozbawienia wolności. Ta definicja musiała zatem ulec zmianie, ponieważ zgodnie z projektem zmianie ulega też cała koncepcja orzekania kary lub środka w tym systemie, określona w Kodeksie karnym. Art. 43b § 1 KKW wprowadza zatem nową definicję prawną, zgodną z praktycznym rozumieniem definiowanego pojęcia, uznając, że dozór elektroniczny jest to kontrola zachowania skazanego przy użyciu środków technicznych. Natomiast SDE jest to ogół metod postępowania i środków technicznych służących do wykonywania dozoru elektronicznego (§ 2). Następnie w art. 43b § 3 KKW wprowadzane są kolejne prawne definicje, również odpowiadające pojęciom potocznie używanym przez praktyków. W ocenie projektodawcy, język prawny powinien wykorzystywać okre-

³⁴ Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z projektami aktów wykonawczych z 15.5.2014 r., druk Nr 2393, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej VII kadencja, Warszawa 2014.

ślenia z języka praktycznego, które okazują się użyteczne przy formułowaniu regulacji w akcie normatywnym”³⁵.

Jednocześnie na mocy ustawy z 20.2.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny i niektórych innych ustaw w Kodeksie karnym wykonawczym dodany został Rozdział VIIa, który przejmował część dotychczasowych regulacji uchylonej DozElektrU. W uzasadnieniu do projektu ustawy podkreślono, że uregulowanie SDE w Rozdziale VIIa KKW jest najprostszym i najbardziej funkcjonalnym rozwiązaniem, przy czym: „rozdział VIIa, z uwagi na obszerność i różnorodność materii w nim zawartej, podzielono na pięć mniejszych jednostek, obejmujących tematycznie poszczególne zagadnienia, związane z wykonywaniem dozoru elektronicznego”³⁶. Jednocześnie w wyniku nowelizacji z 2015 r. rozszerzono możliwości wykorzystania dozoru elektronicznego do wykonywania wybranych środków karnych i środków zabezpieczających³⁷.

Pomimo uchylenia ustawy z 7.9.2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego, na mocy art. 14 wskazanej ustawy z 20.2.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny i niektórych innych ustaw, ma ona zastosowanie w stosunku do skazanych, wobec których przed dniem 1.7.2015 r. orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności i którzy spełniają warunki określone w tej ustawie. Wymieniony przepis art. 14 ustawy nowelizującej wprowadził również reguły zamiany kary pozbawienia wolności na karę ograniczenia wolności w formie obowiązku pozostawania w miejscu stałego pobytu lub w innym wyznaczonym miejscu, z zastosowaniem SDE.

Wprowadzone ustawą z 20.2.2015 r. fundamentalne zmiany polegające na umieszczeniu dozoru elektronicznego w katalogu kar kodeksowych nie okazały się trwałe³⁸. W kolejnych zmianach ustawą z 11.3.2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy – Kodeks karny wykonawczy³⁹ ustawodawca z dniem 15.4.2016 r. uchylił przepisy dotyczące kary ograniczenia wol-

³⁵ Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z projektami aktów wykonawczych z 15.5.2014 r., druk Nr 2393, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej VII kadencji, Warszawa 2014.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ Zob. K. Mamak, D. Zajac, *Dozór elektroniczny*, [w:] W. Wróbel (red.), *Nowelizacja prawa karnego 2015*. Komentarz, Kraków 2015.

³⁸ Szczegółowe omówienie zmian wprowadzonych nowelą z 20.2.2015 r. przedstawia T. Szymanowski w swoim opracowaniu poświęconym polityce karnej i penitencjarnej. Zob. T. Szymanowski, *Prawo karne wykonawcze z elementami polityki karnej i penitencjarnej*, Warszawa 2017, s.141–154.

³⁹ Dz.U. z 2016 r. poz. 428.

ności z zastosowaniem dozoru elektronicznego w KK oraz wykonywania wymienionej kary w takiej postaci w KKW oraz przywrócił możliwość orzekania zezwolenia na odbywanie wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE⁴⁰. Zdaniem przedstawicieli doktryny, o tym, że ustawodawca postanowił szeroko zastosować instytucję dozoru elektronicznego przy wykonywaniu kary pozbawienia wolności świadczą przede wszystkim regulacje dotyczące przesłanek udzielenia skazanemu zezwolenia na odbywanie kary pozbawienia wolności w SDE⁴¹. Niemniej wyłączona została na mocy art. 43lc KKW możliwość wszczęcia postępowania z urzędu w przedmiocie udzielenia zezwolenia, a tym samym odbywanie kary pozbawienia wolności w SDE uzależnione zostało od aktywności samych uczestników postępowania, tj. od skazanego, jego obrońcy, prokuratora, sądowego kuratora zawodowego i dyrektora zakładu karnego.

W uzasadnieniu do projektu ustawy z 11.3.2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy – Kodeks karny wykonawczy stwierdzono, że: „atrakcyjność systemu dozoru elektronicznego, jako formy oddziaływania na skazanego, łączącej walory represyjne z resocjalizacyjnymi, sprawia, że system ten stanowić może znacznie efektywniejsze narzędzie kształtowania polityki karnej, jeśli stanowić może formę wykonywania kary pozbawienia wolności”⁴². Na resocjalizacyjny wymiar SDE w przeciwieństwie do izolacji więziennej wskazuje się też w doktrynie, stwierdzając że w warunkach izolacji resocjalizacja może klócić się z założonymi celami oddziaływań penitencjarnych, bowiem pobyt w zakładzie karnym „nierzadko staje się okresem sprzyjającym powstawaniu i rozwojowi różnego rodzaju zaburzeń i zachowań dewiacyjnych”⁴³.

Ponadto w dalszej części uzasadnienia wspomnianego wyżej projektu ustawy podkreślono również stanowczo, że: „doświadczenia płynące z funkcjonowania systemu dozoru elektronicznego po dniu 1.7.2015 r., jako formy wykonywania kary ograniczenia wolności, wskazują na diametralny spadek

⁴⁰ Zob. K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2017; Z. Hołda, J. Hołda, J. Migdał, B. Żorawska, *Prawo karne wykonawcze*, Warszawa 2017; K. Dąbkiewicz, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2018; S. Lelental, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2017.

⁴¹ K. Postulski, *Zezwolenie na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego*, PiP 2017, Nr 1, s. 49.

⁴² Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy – Kodeks karny wykonawczy z 26.1.2016 r., druk Nr 218, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej VIII kadencja, Warszawa 2016.

⁴³ D. Sarzała, *Resocjalizacyjny wymiar dozoru elektronicznego jako nieizolacyjnego modelu wykonywania kary pozbawienia wolności*, *Lubelski Rocznik Pedagogiczny* 2016, t. XXXV, z. 2, s. 168.

liczby osób objętych tym systemem. Reforma wprowadzona ustawą z dnia 20.2.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 396) przeniosła uprawnienia do sięgania po system dozorów elektronicznych z sądów penitencjarnych na sądy orzekające w sprawie, tj. decyzja o stosowaniu SDE została przeniesiona z etapów wykonywania kary na moment orzekania o karze. Zmiana ta okazała się w praktyce wysoce nieefektywna i przyniosła drastyczny spadek orzeczeń o wykonywaniu kary w systemie dozoru elektronicznego. Z tego względu dalsze stosowanie systemu dozoru elektronicznego na potrzeby wykonywania kary ograniczenia wolności może doprowadzić do zmarginalizowania tej instytucji w sferze polityki karnej⁴⁴.

Tym samym – jak zauważają niektórzy przedstawiciele doktryny – w uzasadnieniu projektu użyto argumentów empirycznych w celu wykazania tego, że przyjęte rozwiązania nie sprawdzają się w praktyce, mimo że: „brak było rzetelnych analiz pozwalających wysuwać takie stwierdzenia gdyż od wejścia w życie nowelizacji z 2015 r. do uchwalenia re-nowelizacji minęło zaledwie 10 miesięcy. Wydaje się niemożliwe uzyskanie w tak krótkim czasie wiarygodnych danych pozwalających na tak jednoznaczną ocenę wprowadzonych zmian”⁴⁵.

Zgodnie z uzasadnieniem projektu ustawy z 11.3.2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy – Kodeks karny wykonawczy⁴⁶ wpisanie w strukturę Kodeksu karnego wykonawczego przepisów regulujących szczególnie charakter, warunki oraz tryb orzekania o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w SDE jest konieczne, ponieważ środki karne i środki zabezpieczające wykonywane w SDE stanowią decyzję sądu orzekającego w sprawie, nie zaś sądu w postępowaniu wykonawczym. Jednocześnie na mocy przepisu intertemporalnego zawartego w art. 4 omawianej nowelizacji z 2016 r. w stosunku do osób, które przed 15.4.2016 r. odbywają karę ograniczenia wolności polegającą na obowiązku pozostawania w miejscu stałego pobytu lub w innym wyznaczonym miejscu, z zastosowaniem dozoru elektronicznego, oraz w stosunku do osób skazanych, wobec których orzeczono przed tym dniem, choćby nieprawomocnie karę ograniczenia wolności polegającą

⁴⁴ Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy – Kodeks karny wykonawczy z 26.1.2016 r., druk Nr 218, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej VIII kadencja, Warszawa 2016.

⁴⁵ K. Mamak, *Dozór elektroniczny – rozważania na tle kary pozbawienia wolności, kary ograniczenia wolności oraz przestępstwa samouwolnienia* (art. 242 § 1 k.k.), *CzPKiNP* 2014, Nr 2, s. 4.

⁴⁶ Dz.U. z 2016 r. poz. 428.

na obowiązku pozostawania w miejscu stałego pobytu lub w innym wyznaczonym miejscu, z zastosowaniem dozoru elektronicznego, mają zastosowanie przepisy dotychczasowe.

* * *

Dokonując podsumowania wcześniejszych analiz należy stwierdzić, że w ujęciu historycznym regulacje prawne dotyczące systemu dozoru elektronicznego można podzielić na:

- 1) przepisy obowiązujące do 30.6.2015 r.:
 - a) ustawę z 7.9.2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego (t.j. Dz.U. z 2010 r. Nr 142, poz. 960 ze zm.),
 - b) ustawę z 6.6.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 90, poz. 557 ze zm.),
 - c) rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 27.2.2009 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych urządzeń wchodzących w skład środków technicznych w systemie dozoru elektronicznego, a także sposobu organizowania tych urządzeń w system oraz sposobu przekazywania danych wewnątrz tego systemu (Dz.U. Nr 45, poz. 369),
 - d) rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 5.3.2009 r. w sprawie sposobu, zakresu i trybu sprawowania nadzoru nad wykonywaniem kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego (Dz.U. Nr 45, poz. 370),
 - e) rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 4.7.2013 r. w sprawie sposobu archiwizowania oraz sposobu i trybu usuwania danych osobowych i informacji zarejestrowanych w związku z wykonywaniem kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego (Dz.U. z 2013 r. poz. 893),
 - f) rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 2.8.2010 r. w sprawie sposobu oraz szczegółowych warunków wykonywania kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego (Dz.U. Nr 149, poz. 998);
- 2) przepisy obowiązujące od 1.7.2015 r.:
 - a) Kodeks karny wykonawczy (Rozdział VIIa. System Dozoru Elektronicznego),
 - b) rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 20.6.2015 r. w sprawie sposobu i trybu sprawowania nadzoru nad wykonywaniem dozoru elektronicznego (Dz.U. z 2015 r. poz. 919),